

שו"ת עם עודד פלר

ש: מתי החלטת שאתה מבקש להקדיש את חייך המקצועיים לקידום זכויות האדם? האם תוכל לומר לנו מדוע?

ת: בשנה השלישית ללימודי המשפטים לקחתי חלק בקליניקה לזכויות אדם בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב בהנחיית (אז עוה"ד, וכיום השופט) דורי ספיבק. התעניינתי, כמובן, בזכויות אדם עוד קודם לכן, ובמהלך לימודי המשפטים גם למדתי מספר קורסים שעסקו בכך, העשירו אותי והאירו את עיניי. הקליניקה העניקה לי הזדמנות לראות "איך זה עובד באמת" בשדה המשפטי.

באחד הימים שמעתי פרסומת בגלי צה"ל אודות דירות המוצעות למכירה בפרויקט מגורים ייחודי שבונה חברה ממשלתית ברמלה עבור חיילים משוחררים. מדוע חיילים משוחררים הם קבוצה שיש לבנות עבורה פרויקט מגורים נפרד, תהיתי, ועוד בעיר מעורבת כמו רמלה. זכיתי ל"אור ירוק" מן הקליניקה ונסעתי לאתר הבנייה, שם פגשתי בסוכן מכירות שלא הסתיר ממני דבר. "ערבים לא יגורו פה", הוא אמר. הקליניקה עתרה לבג"ץ, וכעבור מספר חודשים ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון הודיעו לבית המשפט שהחליטו לשווק את הדירות לכלל הציבור. ידעתי שזה מה שאני רוצה לעשות.

ש: בשנים האחרונות אתה מנהל במסגרת עבודתך באגודה לזכויות האזרח את החטיבה העוסקת בזכויות זרים (פליטים, מהגרים, חסרי-אזרחות) בישראל. אתה גם כותב על נושאים אלה ולעתים בכאב רב, בבולג שלך. התוכל לחלק אתנו בקליפת אגוז את תחושתך לגבי התנהלות מדינת ישראל בנושא זה? מה הוא, לדעתך, ההסבר לכך?

ת: מקובל לומר שאין לישראל מדיניות הגירה. האמירה הזו אינה נכונה. לישראל יש מדיניות הגירה שנותנת עדיפות מוחלטת ליהודים, ועושה כל אשר לאל ידה כדי למנוע ממי שאינם יהודים לרכוש בה מעמד.

מדיניות ההגירה ביחס למי שאינם יהודים מבוססת על מספר נדבכים: העדרם של נתונים מדויקים לגבי מהגרים שאינם יהודים והשפעתם על החברה והכלכלה, מה שמאפשר לרשויות להלך כל העת אימים על הציבור באשר למספרם של המהגרים ולפגיעתם הרעה; ביורוקרטיה דורסנית ובלתי נסבלת, ששוחקת את המהגרים עד דק, ומונעת מהם לממש את זכויותיהם הלכה למעשה; אכיפה אגרסיבית נגד מהגרים, המלווה בהסתה פרועה וקסנופובית; ובשנים האחרונות – יוזמות חקיקה פוגעניות. לצערי, בתי המשפט, ששותפים לא פעם להלכי הרוח הרעים בציבור, וכורעים תחת נטל ההתדיינות בעניינים הללו, ממעטים להתערב.

מדינת ישראל רשאית, כמובן, לעצב לה מדיניות הגירה, ואולם היא אינה יכולה לעצום עיניה לבני משפחה של אזרחים ושל תושבים, למבקשי מקלט ולפליטים, למהגרי עבודה, שאת רובם היא עצמה הזמינה, לקורבנות סחר, עינויים ועבדות ולמחוסרי אזרחות.

ש: מה מסמן המושג "גבול" עבורך?

ת: בספרו "שלושים וחמישה במאי" מספר אריך קסטנר על הילד קונרד, דודו רינגלהוט והסוס המדבר נגרו קבלו שבדרכם את הים הדרומי הגיעו למצודת ענק מימי הביניים. בינם לבין המצודה הפריד חפיר מלא מים. קונרד הציע לצלצל בפעמון, אבל הסוס צחק ואמר שאין פעמונים למצודות. "לאחר חיפוש קצר הם מצאו על החפיר שלט קטן ועליו היה כתוב: 'מצודת 'העבר הנהדר'. לשם כניסה נא להשמיע שלוש תרועות חצוצרה. על החתום: מפקד המצודה'. 'מניין לכל הרוחות אנחנו אמורים לקחת עכשיו שלוש תרועות חצוצרה?', שאל בכעס הדוד, 'למה בכל מעבר גבול עורמים קשיים כאלה על בני אדם?' (תרגום: מיכאל דק).

אני חושב, שזהו אחד התיאורים המדויקים ביותר לגבול. הוא אמור לשמש נקודת ביקורת לגיטימית, אבל יכול בקלות רבה להפוך למקום ששולטים בו זה לצד זה חוקים נוקשים ושרירות מוחלטת.

ש: הבלוג שלך כמו גם פרסומים אחרים משקפים חשיבה על העשייה שלך. התוכל לחלוק אתנו את התפיסה באשר ליחס שבין עשייה לבין רפלקסיה על אודותיה? להפנות אותנו לטקסטים שלך שיאירו לנו את מה שמניע אותך?

ת: יש שלושה טקסטים בבלוג, שנדמה לי שמצליחים במידה מסוימת לשקף את מה שמניע אותי. את "[התמונות שלי](#)", שפורסם ביום השואה, הקדשתי לסבי בצלאל ולסבתי לודה, שהיו ניצולי שואה. הם הבריוח גבולות ו"הסתננו" ממדינה למדינה. אמי נולדה במחנה מעצר ל"מסתננים" בניקוסיה שבקפריסין. את "[בסוף עוד יהיה לנו טוב](#)" כתבתי לאחר הפגנה סוערת נגד מבקשי מקלט בשכונת התקווה בתל-אביב. גדלתי ביד אליהו ולמדתי בשכונת התקווה. ההפגנה החזירה אותי שמונה עשרה שנים לאחור. את "[חן](#)" כתבתי לזכרו של מי שהיה הקליינט הראשון שלי באגודה לזכויות האזרח. אדם מחוסר אזרחות, שלו סיפור חיים מופלא העולה על כל דמיון. זכיתי ללוות אותו משך כמעט עשור, ונפשי נקשרת בנפשו.

ש: מה הוא הקושי המרכזי בו אתה נתקל בעבודתך?

ת: יש קשיים רבים בעבודה, אבל גזענות, רשעות ואטימות למצוקה ולסבל הם שלושה גילויים שאיתם קשה במיוחד להתמודד.

ש: מה הייתה תגובתך לקושי זה? כיצד התמודדת עמו? האם, לדעתך, ניתן להכליל אותו לכדי חווית קושי משותפת לאנשים הבוחרים להגן על זכויות אדם?

ת: אני מוצא את עצמי נאלם מולם בכל פעם מחדש, ואני לא משוכנע שיש דרך להתמודד עמם. קשה מאוד לנסות לשכנע את האדם הגזען, את האדם הרשע או את האדם האטום בצדקת טענותיך. אני חושש שזו חוויה שמשותפת לרבים.

ש: מה הייתה חווית הסיפוק המרכזית שלך בעבודתך? ספר עליה מעט. האם ניתן לעשות ממנה הכללה?

ת: ניהלתי לא מעט מאבקים עקרוניים, ובחלקם גם השגתי הישגים, אבל נדמה לי שאין תחושת סיפוק גדולה כמו בכל פעם שאני מצליח לעזור לאדם מסוים.

ובכל זאת, אם יש משהו שמקל על העבודה הזו ומעניק סיפוק גדול גם במישור העקרוני הוא הפריזוילגיה הנפלאה שיש לעורכות ולעורכי הדין לזכויות אדם. הם זוכים לטפל רק במה שהם מאמינים בו, ולטעון רק טענות שהם שלמים עמן.

ש: התוכל למנות מספר עקרונות שהם תנאי בלעדיו אין לחינוך משפטי ראוי בעינייך?

ת: השילוב של תורה ומלאכה. תקופת הלימודים צריכה להיות מוקדשת בעיקרה להעמקת הידע המשפטי ולפיתוח מיומנויות מחקר וכתיבה משפטיים. נוסף על קורסי החובה, יש להעניק לסטודנטיות והסטודנטים אפשרויות להירשם לפי העדפותיהם לקורסי בחירה במגוון דיסציפלינות משפטיות ובמגוון מקצועות הנושקים למשפט. לצד הלימוד התאורטי ופיתוח המיומנויות האקדמיות, כל סטודנטית וכל סטודנט צריכים לקחת חלק בפעילות שנתית קלינית.

ש: כידוע לך, לבחירתך כנושא באות "יקיר מגני זכויות אדם" נילוה פרס בסך 3000 ₪, המיועד לנתינה מטעמך לכל מטרה או אדם. למי אתה בוחר להעניקו?

ת: את הפרס אני בוחר להעניק למרכז הקהילתי לנשים אריתריאיות ([Eritrean Community Women's Center](#)).

הפליטות האריתריאיות הן קורבנות של דיכוי והתעללות מתמשכים. הן מגיעות מדיקטורה המדכאת את אזרחיותיה ואזרחיה, חיות כמיעוט בחברה האריתריאית בישראל המדכאת נשים, ומתמודדות עם מדינה המדכאת פליטות ופליטים אפריקאים. רבות מהן היו קורבנות לעינויים ולעבירות מין חמורות בדרכן לישראל ויש בהן שהודחו לזנות בישראל.

המרכז הקהילתי, אשר פועל בתחנה המרכזית הישנה בתל-אביב, מופעל על ידי פליטות אריתראיות. הוא מעניק תמיכה לפליטות אחרות מן הקהילה ופועל להעצמתן. במרכז פועל מעון יום לילדים, והנשים יכולות להיפגש בו בערבים, לשוחח על חוויותיהן ולשתף בהן, וללמוד קורסים בנושאים שונים.

